

BLUDNÉ DUŠE.

HISTORICKÝ ROMÁN.

Osm mužů vrazilo do statku s napřaženými bodáky, mušketyř šel v čele a vedle něho rychtář Ouřada.

Květ ustoupil před nimi bezděky až do světnice.

„Kde máš nocežníka? — Kdes ho ukryl?“

Mušketýř stál před Květem s oběma rukama pozdvíženými. Halapartnu nechal u dveří.

„Přicházíte-li pro mne, zde jsem! Ukryl-li jsem koho, do toho vám není nic, a pravím vám: kdybych tu i koho měl, tak vám o něm nepovím!“

„Nepovíš? — Však povíš, jezveže!“

Mušketýř se po Květovi rozprávěl.

Sedlák zahryzl se do rtův a seřvel křečovitě pěstí.

Mušketýř se zarazil.

„Rychtáři — zapomináte na svou povinnost! — Tomuhle že leza, dva vojáci při něm zůstanou a vy s ostatními prohlédáte statek!“

„Hledali byste marně! — Už jsem vám řekl, že odešel před týdnem.“

Rychtář Ouřada mluvil poněkud nespěšně, rozpačitým hlasem. A přece se těšil na dnešek, co se stal rychtářem. Květovi dnešek připravoval už dávno — mohl skoro říci, už dlouhá léta. Oko jeho zavádilo jen tak jako by letmo o ztrnulou tvář Květovy manželky a ke hlavě mu přiletěla na okamžik myšlenka, takže žena že jeho švagrovou, že před ním ani vody nezkalila; ale Ouřada zapudil ji levicí, kterouž si přešel zarudlý obličej, a srdce jeho už bylo opět jako ledy, když jsou na zdejším rybníce nejspíšnější.

„Ručíte nám za to, rychtáři, svým úradem! — Pamatujte, že jste přísahal! — Železa sem!“

Mušketýř si poroučel, jako kdyby byl na zdejším panství direktorem.

Dva vojáci pokročili s řetězy až do prostřed světnice. Byli to obrovští mužové. Pruský král nemusil by se za ně stydět ani ve své Postupimské gardě.

„Ve jménu císaře pána a milostivé vrchnosti!“

Mušketýř měl ještě sto chutí, k těmto slovům přidati pádné zaklení. Nemohl se již dívat na to věčné otálení.

„Toť nebudeme doma do rána. Slyšíte, vojáci!“

„Vy švagře, ani slova pro mého muže nemáte? — Vy je sem dnes — o štědrý večer — přivádíte!“

Květova žena teprve nyní probírala se z ulekutí. Nebyla a nebyla s to, aby jediného slova dříve byla pronesla.

„Což jste se, strýčku, proti nám tak zatvrdil? — Čím jsme vám kdy ublížili?“

Světluška záúpěla, jako by jí sáhala studená ruka po mladém srdci a střelou oetla se u otee, je muž pravou rukou a levou nohu svazovali těžkými řetězy a na klíče pouta uzamykali.

Květ stál dosud se rtoma křečovitě sevřenými a s rukama ve pěstích zatřásl, jako by ani nevěděl, že už mu na noze a na ruce visí že leza, že se mu zarývají až do kostí a že mu mladá dívka ruku s těmi okovy vne k horkým rtům, že jí líbá, že jí tiskne prudce k rozpalené tváři...

„A co vám udělal můj muž, že mu nedáváte pokoje ani dnes!“

„Uslyšíte, co nám udělal. — Jenom několik týdnů počkejte!“

Mušketýř se rozesmál z plúého hrdla už podruhé.

„A vy to všecko, švakře, trpíte? Kdo by si to byl pomyslíl, vy že takhle budete proti nám, že vy nás budete chtít dočista zkaziti!“

„Za nic nemohu! Tohle všecko si připravil váš muž sám! Jen na sebe může naříkat!“

Ouřadovi se k poslední větě už přece nějak nevolným. Bylo mu také teplo, krůpěje potu řinuly se jeho tváří!

A vy strýčku, ještě na něho žalujete? — Vždyť vám ani jediného vlasu na hlavě nezkrivil!“

Ouřada odvrátil obličej k oknu.

„Dělejte! — Dělejte! Do zámků hezky daleko. — My budeme musít zvolna. Venku tma jako v pytli!“

„Tatičku! — Tatičku!“

Květ sevřel rty ještě těsněji; potom se nahnul ku Světlušce, vtiskl jí políbení na čelo a ženě podal pravici mlčky. Řetězy při tom podivně zarachotily.

„Půjdu s vámi! — Matička také půjde. Jak bychom tu měli svátky bez vás — samotny!“

Mladistvá dívka oběma rukama zachytila se levice oteovy a hlavu položila na jeho hruď.

Obrovský voják měl co dělati, než ji od Květa odtrhl.

„Kdo pak by tu vedl hospodářství, kdo pak by chodil na robotu. Milostivá vrchnost by potom musila váš statek dát v nájem!“

„Utiš se! — Neplač, Světluško! dokaž, že jsi mou dezerou. A ty, ženo, měj rozum! Za každou slzu, kterou jim ukážeš, dostane se ti jen výsměchu! A ty, Ouřado, si dnešek zapiš dobře do hlavy!“

„U všech pekel! — Půjdeš-li, selská hazuko!“

Světnice zařinčely řetězy, vojáci obstoupili Květa a za několik minut oetli se už na návsi. Na cestě k Okrouhlině stál vůz. Vojáci pomohli do něho Květovi, usadili se vedle a naproti němu, vozka práskl do koní, a už bylo slyšeti jen vrzání kol v břednoucím sněhu. —

Ve světnici u Květu dohořívala na krbu louč. Selka seděla na lávce u kamen s rukama sepjatými a očima upřenými do shasínajících plamenův. Oči měla zčervenale jako krev, tvář nějak podivně zsinalou, šátek s hlavy na zemi a vlasy přes čelo rozručeně.

V jizbě bylo ticho jako před chvílí, když se probudila z polodřimoty a když prohodila, že tu sedí všichni jako zařezáni.

Hodiny u dveří odhrkovaly jedenáctou.

„Vstávejte! — Slyšíte! Což jste tak tvrdě usnuli? — Vzhůru, chaso — Světluško — tatičku — už jedenáctá pryč! V Okrouhlině zvoní na půlnoční — do kostela! — Slyšíte-li?“

Selka vstala, urovnala si na čele vlasy a rozhlédla se po světnici. Nebylo tu živé duše; o Světlušce, o sedláku ani pohádky.

„Což by už byli odesli? — A mne nechali doma samotnou! — Bude tomu tak! — Inu — inu!“

Louč na krbu už jen doutnala.

Selka již zase seděla na lávce s rukama sepjatými, s očima upřenými do popele, z něhož chvilka vytryskly ještě jiskřičky. Tmavé vlasy opět se jí svezly na čelo

a červenavý šátek s hlavy svinul se jí zase na šíji.

Náhle ozvaly se zápraží prudké kroky. Dvěře do světnice zhurta se otevřely. Dvě ženštiny vběhly do světnice se svítilnami.

„Není po ní nikde ani stopy! — Všecko za vsí jsme zběhaly! — Odběhla asi za nimi! — Panímámo!“

Staršinka pokročila se svítilnou až k samé sece.

Panímáma, zdálo se, že dřímala. „Byly jsme až u Okrouhliny! — Ani vůz jsme nedohonily!“

Selka pozdvihla hlavu. Děvečata ustoupila názpět. Pro okamžik nemohla panímámu poznati.

„To jste vy? — Rozka s Frantinou. A samy? — Kde jste mé dítě nechaly?“

„Po Světlušce nikde ani stopy není!“

„Půjdu ji hledat sama... Oko matěino prý vidí nejbystřeji, proniká i čirou tmou!“

„Já vám, teto pomohu! — Kdybych si měl nohy uchořit, oči vykonkat.“

Staršinka posvítila do obličej mladému hochu se zarudlou, uhřítou tváří, jenž sotva dechu popadáje, vběhl do statku a potom se vplížil do jizby.

„Ty?“

Selka pronesla toto jediné slůvko tak prodlouženým hlasem, tak nezvykle znějícím zvukem, že v mladém hochu pro okamžik zarazila se všecka krev.

„Ty? — Vš, že všecko tohle neštěstí na nás přišlo skrze vás? Vš, tohle všecko tvůj tatík že na na nás nalíčil? — Vš, tohohle všeho že je vinen on? — A tys jeho syn! Hadí plemeno jsou zas jen hadi, štíří mají zas jen štíry a krkavci krkavčata. Pryč, táhni; sice tě prokleju, celý váš rod do nejposlednějších kol...“

„My nikdo za otee nemůžeme; ani já, ani matka. Co my se do něho namíuvili! Co se jen chudák matka napláče, naběduje!“

„Vy že u vás pláčete, vy že u vás bēdujete? — Hahaha!“

Selka vyhrkla ve smích, že skorem až ospěla.

Potom vytrhla děvečce svítilnu, šátek přehodila si přes hlavu a pustila se ven do tmy, do smutné noci štědrovečerní hledat Světlušku. Teprve nyní přišla k úplnému sebevědomí. Dřív se jí kolem očí všecko jen míhalo a před nimi tvořila se jí obrovská kola. Připadalo jí, že klesá do bezedné hloubky... Zdálo se jí, jako by na chvíli byla úplně otupěla...

Viděla jen tak jako by v polodřimotách, že Světluška vyběhá ven prostovlasá v lehounkých šatech a polobosá; a opět jako ve spaní volala na chasu, aby jí neopouštěla. Chtěla se zdvihnouti sama; ale nemohla. Měla nohy jako zdřevěnělé, bez vlády.

Jindy v tihle chvíli chodili na půlnoční. Bývalo to světél kmitajících se odevšad k Okrouhelskému kostelíku! A když chvěly se na tmavomodré obloze hvězdy samou radostí z té půlnoční chvíle, vinuly se stezkami tmavě proudy na výšinu, s níž hlaholily zvony daleko do lesů libozvukým souladem. Lidé se chvilkami zastavovali, poslouchali a potom si povídali: „zvoní v Kohnouze, zvoní v Srběi, zvoní v Pozdní, zvoní v Panenské Tejnici...“

Se všech stran se zvony pozdravovaly, se všech stran křesťany slovem Božím vítávaly, se všech stran hlaholilo vši silou, plným hlasem, tak opravdu z útrobu kovových srdcí:

Goliáš obloupen,
Člověk jest vykoupěn,
Radujme se.

A lidem se dušila uhnětená

hruď, kroky se rychlily, tváře se jasnily, oči se třpytily jako hvězdy nahoře, a ku hlavám z těch lesů přiletěla jim myšlenka: „Nám také musí — přijíti vykoupění!“

... A dnes o půlnoči bylo v kostelích jako ve hrobkách, v dědinách na Podlesí jako na hřbitovech, a těžké, tmavé mlhy už až na zemi. Tu a tam rozlehlo se dusným tichem zavýtí psa, jako by marně slídl po stopě svého žijivite. Někdy pronikl hustými mlhami srdecelomný pláč, jako by deera otee hledala, jako by žena volala po muži.

Takovýhle štědrý večer nebyl v Podlesí ještě nikdy.

Radost vánoční ležela hluboko pod sněhem; jasná vánoční mysl lidu byla zastřena umrlím příkrovem a veselá píseň zaletěla Bůh ví až kam do černých hvozdů.

XVII.

Na jitřní byl kostel v Okrouhlině skorem prázdny. Na „velkou“ o Boží hod sešlo se proti jindy lidu pravá hrstka.

Od dědiny k dědině šla jako by paličkou novina, že o štědrý večer přijeli nenadále do Jiříe vojáci, že vzali Květa a snopkáře Skůru, a každého že posadili do vozu zvlášť; ve Lstiboři že také naložili dva sedláky, v Dubé konšela, v Pochvalově rychtáře, že je odvezli do krajského města a tam že je posadili do nejhorších žalářů, v nichž čekávali odsouzení smrt.

Selku Květovou našli z rána v příkopě ke Lstiboři bez sebe, — polomrtvou. Stálo je to velké úsilí, než ji zase přivedli k sobě. A když otevřela oči a podívala se kolem sebe, byla první její slova: „Našli jste ji?“ Měla na mysli Světlušku.

„Našli, panímámo!“

„Tak jí sem přiveďte! — Světluško! Cos mi za starost ještě ty udělala? Vidíš, vidíš, dítě?“

„Teprv si nyní zdřímala, panímámo!“

„Vrdloužete! — Vy jste ji ani neviděli! — Ubohá holka!“

Selka se zimou tetelila a přece měla tváře horké, jako žiznivá plotna a ruce jako žhavé železo.

„Že jste mne tam raději nenechali! — Že jste mne sem odnášeli! — Že jste mne sem křísili! — Můj Bože, můj jediný Bože! Co se to jen s námi stalo! — To všecko on — on —!“

Květová upadla opět do mdlob. A venku na návsi lomila Skůrka rukama, kdo že ji bude na stará kolena živiti, kdo že se bude o ni starati.

„Aby se propadl do země, kdo toho přičinil! Aby ho peklo nejhoroucnější pohltilo! Aby se řáblové o jeho duši trhali! Aby neměl pokoje věčné věkův!“

Skůrka se při tomhle zaklínání obrátila k Ouřadovic statku a obě vyshlé ruce proti oknům vydvihla jako k výhrůžce.

„Rychtář se chystal právě do kostela — už dnes podruhé. Na jitřní byl z Jiříe samotný.“

Chtěl dáti dobrý příklad. Ale uviděv okny rozsápanou ženu a zaslouchnuv úryvkovitě její slova, začal čosi; hůl se stříbrným kováním postavil opět do kouta, tmavě modrý, z brusů nový kabát svlékl, pověsil jej do jarmaru a usedl za stolem.

Se ženou nepromluvil od věčejška jediného slova. Prosila jej koleno, aby „tyhle pány“ ku Květovům nevodil, aby jim štědrý večer nekazil. Mušketyř se usklebil a štípl selku do tváře se slovy: „Za to jste rychtářkou!“

„Jděte si do pekla i s tím rychtářstvím!“ odsekla drzému chlapu Ouřadka.

„Zatím, panímámo, jen o několik stavení dál!“

Mušketýř se opět usklebil a zleskal rychtáře na rameno.

„Dotkněte se mne ještě jednou a půjdete odtud, že jste tak nešel ještě ze žádného stavení!“

„Máte, rychtáři, zlou ženu; učte ji špatné poslouchat!“

„Květovic krev! Nedivte se!“

Takhle zastal Ouřada svou manželku.

Což mu bylo také po ženě! Vedl na Květa pochopy, do jejichž rukou upadli kdo, nikdy s celou kůží nevyvázil! —

Na požehání do Okrouhliny nepřišel také nikdo, leda několik babiček a několik dětí, školáků. Podlešáci šli místo do kostela do hospody. Neučinili tak ještě nikdy až dnes poprvé. Radost v kostele jim zkazili, dvěře do chrámu před nimi uzamkli a proto šli hledati vánoční radost — do hospody. Ale ani tady ji nenašli. Či jsem vám neřekl, že ležela hluboko pod sněhem? — V hospodách seděli při plecháčích, jakoby měli ústa zamrzlá a jazyky zdřevěnělé. Či jsem vám nepověděl, že jasná vánoční mysl lidu zastřela se umrlím příkrovem? Po kostelích hrály varhany koledu samy. — Nevíte, že veselá píseň vánoční odletěla z těchto dědin Bůh ví až kam do černých hvozdů?

Podlešáci míčeli jako živé hroby; ale za to mluvíly až příliš zřejmým bleskným očím, jejich zachmuvené tváře a jejich v pěstí sevřené pravice.

Těžké, tmavé mlhy se nad střechami jejich statků, chalup a chat nehýbaly; chvillemi proletěli jimi černí ptáci; nejstarší z nich nad dědinou zakroužil a zakrákal, až to Podlešákům pronikalo do kostí. Stavěli plecháče ode rtů na stoly, poslouchali, potom se na sebe dívali a tváře jejich se tměly děsněji, než černé lesy kolem jejich dědin, když jim na čela usednou za letních časů chmurné mraky.

Páni se dotkli v posledních dnech nejhroustivějších stránek v životě Podlešáků. Věděli to velmi dobře; ale chtěli tomu. Mníli tak nespokojeněm zlámati vaz. Chtěli je zároveň rozdurdit, pohněvat; chtěli, aby jim krev vzky-pěla, vzpěnila se, a potom jí zase přivedou v pravidelný běh ledovou vodou. Chtěli si udělati zkrátka z lidu posměch; chtěli ho na několik chvil snížit až pod němov tvář. Oehablé jejich čívy potřebovaly dráždidla. A podle jejich názoru zahýbal všemi svaly ve vyžilém obličej, i těmi, kteréž už dávno potratily pružnosti, sedlák-Podlešák, když stál před nimi se hřbetem sehnutým v půlkolo, s rukama sepjatými, s čapkou pod pažďi a na rtech s výrazy, které prozrazovaly až psovskou otroceost...

Páni potřebovali zábavy. Večery v prosinci a lednu jsou příliš dlouhé a příliš jednotvárné. A proto si ji připravili!

Pokračování.

Jaky jest váš jazyk?

Jazyk bývá dobrým ukazovatelem zdraví člověka. Je-li jazyk potažen, bývá to znamením, že porušena byla činnost žaludku, jater a jiného ústrojí. Severova Žaludeční hořká jest určena k nápravě poruch žaludečních, neboť jest složená z čistých, léčivých látek, které působí přímo na ústrojí, činie je sehpným trávení a začíná přijaté potravy. Severova Žaludeční hořká jest rovněž doporučena hodna těm, kdož zotavují se po nemoci; ona jest slivkou slabým a starším lidem. Láhve dvoji velikosti: za 50c a za \$1. Ve všech lékárnách. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Ia.